

ZONDER WRIJVING GEEN

GLANS

EEN (H)EERLIJKE GLOSSY OVER ONDERWIJS

Verhalen van de opleiding Assistent business services

Lisette Bastiaansen:

‘Aandachtige betrokkenheid
als wonderpoets’

Student Lisa:

‘Ik heb mijn pad
al uitgestippeld’

Docententeam:

‘Ons team is veerkrachtig. We
staan altijd voor studenten
klaar en ook voor elkaar’

Tweede Kamerlid
Mpanzu Bamenga:

‘Als je je passie volgt,
creëer je waarde voor
jezelf en de
maatschappij’

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Over relationeel werken	4
Het onderzoek	6
Verhaal van docent Kenny Dekker	7
Podcast en verhaal van Rachida Kotati	8
Onderzoek: Aandachtige betrokkenheid	9
De context: Summa strategische pijlers	10
Over geluk	12
Verhaal van docent Floor van Heugten	13
Verhaal van facilitair medewerker Noortje van de Looij	14
Student Zuhair	15
Verhaal van docent Anke Tissen	16
Verhaal van teamleider Francien Baltussen	17
Talentenklimaat	18
De foto van Abdu	19
Studenten Nadia en Bouchra	20
Verhaal van Jolanda van de kantine	20
Verhaal van docent Wilhelmine Callaars én oud-student Mpanzu Bamenga	21
Persoonlijk leiderschap	22
Telefoons uit de klas?	23
Student Lisa	24
Persoonlijke leerroute	24
Verhaal van zorgcoördinator Hillie Blommers	25
Pedagogisch didactisch coachen	26
Verhaal van directeur Johan Otten	27
Duik verder in de achtergronden	27
Puzzel!	28

COLOFON

Uitgave: Practoraat Relationeel Werken, Summa College Eindhoven, 2024

Vormgeving: Summa College, Jenny Zwijnenburg

Teksten: Summa College: Jenny Zwijnenburg,
Stichting Presentie: Judith Leest, Lisette Bastiaansen

Eindredactie: Tekstwerkplaats

Foto's: Imaging People

Deze glossy is een uitgave van het practoraat 'Relationeel Werken in een onderwijsorganisatie' van het Summa College. Ons werk bij het practoraat bestaat onder andere uit het uitvoeren van onderzoek. De glossy is een bijzondere manier om verslag te doen van een onderzoek dat we het afgelopen schooljaar hebben uitgevoerd.

Ons practoraat staat voor 'persoonlijk onderwijs'. Onderwijs met oprechte aandacht voor iedere student en medewerker. Een relationele manier van werken, waarin je steeds op zoek gaat naar het goede voor de ander. Wij zijn ervan overtuigd dat je met dit soort onderwijs een bijdrage levert aan geluk van studenten en medewerkers.

Groot belang

Vorig schooljaar onderzochten we het team van de niveau 2 opleiding Assistent business services. We zagen dat zeker bij niveau 2 een relationele manier van werken van groot belang is. De talenten en uitdagingen van de studenten zijn heel divers. Pas als je ze goed kent, kan je goed aansluiten en doen wat nodig is. Dat is mooi werk en ook hard werken.

De glossy vertelt de verhalen van dit team. Het geheel laat zien hoe verschillende betrokkenen binnen Summa samenwerken aan goed en persoonlijk onderwijs. Dan valt op dat er meer mensen van belang zijn voor goed onderwijs. Niet alleen docenten, maar bijvoorbeeld zeker ook facilitair medewerkers en zorgcoördinatoren. De glossy laat zien hoe de verschillende onderdelen van de Summa strategie 2030 uitwerken in de context van één opleiding.

Wrijving én glans

Er worden regelmatig mooie magazines uitgebracht in onderwijsland. Meestal staan daar vooral succesverhalen in. Deze glossy is anders. We weten dat er vaak heel wat wrijving voorafgaat aan een glanzend verhaal. We delen in deze glossy daarom juist ook verhalen over die wrijving.

In het onderzoek zagen we een team dat te maken kreeg met verschillende tegenslagen. Een vernieuwing van het curriculum pakte niet goed uit. Het bleek niet voor iedere student haalbaar om de opleiding in een jaar af te ronden.

De werkdruk liep op. De sfeer in de klas verslechterde. Een collega viel langdurig uit.

Opgeven was geen optie. Als iets dit team typeert, is het dat ze altijd klaarstaan voor hun studenten. Naast dat het team alle zeilen bijzette om deze lichter studenten zo goed mogelijk te begeleiden, investeerde het in een verbeterslag. Ze pasten het curriculum, de looptijd van de studie en de klassengrootte aan. Ze volgden een traject in teamverband om samen sterk te blijven staan en ze schoolden zich in didactisch coachen.

'Doormodderen'

Het gaat ook nu nog niet altijd perfect. Dit onderwijsteam heeft nog steeds te maken met onverwachte zaken. Als iets een constante lijkt in het mbo-onderwijs, dan is het wel de onvoorspelbaarheid. Het loopt zelden zoals je dacht. Je moet altijd bijstellen. Roeien met de riemen die je hebt. Ook als het lastig gaat en je niet weet of het gaat lukken.

Bij relationeel werken, de kern van presentiebenadering, wordt het begrip 'doormodderen' gebruikt. Dat is volgens grondlegger Andries Baart echt iets anders dan 'aanmodderen'. Het gaat om verstandig en liefdevol doorgaan. Ook als het moeilijk wordt toch blijven doorstappen. Omdat de ander te waardevol is om er mee te stoppen.

Dit zagen we deze onderwijsmedewerkers doen. Ondanks de problemen slaagde een groot deel van de studenten voor 1 oktober. Ze haalden een belangrijk diploma waarmee ze de arbeidsmarkt op kunnen of verder kunnen studeren. Wie nog niet zover was, krijgt maatwerk begeleiding.

We zijn heel trots op dit team en we danken hen hartelijk dat ze ons in hun klassen mee hebben laten kijken. We hopen dat alle studenten die we hebben leren kennen hun dromen realiseren.

We willen met het verhaal van dit team duidelijk maken hoe ingewikkeld onderwijs is en hoe hard er wordt gewerkt om alles toch steeds weer rond te krijgen. We denken dat onderwijsmedewerkers hier herkenning in vinden en dat het hen zal inspireren om iedere dag weer klaar te staan voor studenten.

Wil je meer weten over onderwerpen in deze glossy? Op pagina 25 vind je links naar aanvullende informatie.

Over relationeel werken

Wat is relationeel werken?

In ons practoraat draait het om het bevorderen van relationeel werken in een onderwijsorganisatie. Wat is dat eigenlijk?

Relationeel werken is de kern van de presentiebenadering. Professionals die present werken, betrekken zich op het leven van de ander. Ze verdiepen zich in hun leefwereld en sluiten daarbij aan. Binnen het onderwijs gaat het vooral om het primair proces: Aansluiten bij (groepen) studenten. Maar ook andere relaties zijn van belang. Denk bijvoorbeeld aan de relatie tussen teamleider en team.

Zo'n vorm van professionaliteit is eerder dichtbij dan op afstand. Van dichtbij zie je vaak meer. En van dichtbij begrijp je meestal beter wat er voor de ander speelt. Het woord 'presentie' of de uitdrukking 'present zijn' betekent letterlijk: 'aanwezigheid' of 'er zijn'.

Maar de presentiebenadering vult dat heel specifiek in. Het uitgangspunt is: je kunt er niet vóór iemand zijn, als je niet mét hem of haar bent.

Ontstaan

Andries Baart ontwikkelde de presentiebenadering. Hij deed meer dan tien jaar onderzoek naar buurtwerkers (vanuit de kerk) in Utrechtse wijken. Wat zij deden was heel anders dan wat in de professionele zorg gewoon was. Ze werkten niet vanuit een kantoor, maar zochten de buurtbewoners op in hun eigen leefwereld. Ze gingen niet meteen vragen naar problemen of zoeken naar oplossingen, maar ze namen de tijd om een relatie met de buurtbewoners op te bouwen.

1. Aansluiten!

Je sluit aan bij en stemt af op wat de student aandraagt en wat hem of haar bezighoudt. Je kijkt en luistert eerst naar de student: wat speelt er voor hem/haar? Wat vindt hij/zij belangrijk? Je wacht eerst even af en bent terughoudend. De student bepaalt wat er – relationeel gezien – op de agenda staat en wat aan bod komt. Het oplossen van eventuele problemen staat niet op de voorgrond.

2. Je staat open.

Je kijkt zo open en onbevangen mogelijk naar de student. Daarbij ben je behoedzaam, zodat je niet te snel vanuit je vak, opleiding, aannames of interpretaties denkt te weten hoe het zit. Kijk voorbij de modellen en diagnoses, vooroordelen, normen of eigen aannames. Probeer echt op een vrije, verwonderde ontdekkingstocht te gaan met de vraag: wie is deze student?

3. Je werkt vanuit de relatie.

Goed, passend onderwijs kun je alleen geven als je een betekenisvolle relatie opbouwt met studenten. Dat is 'relationeel werken'. Je probeert de student écht te leren kennen en je in hem of haar te verdiepen. Je bouwt een band op, maakt een praatje of een grap, deelt wederzijds dingen met elkaar en bouwt vertrouwen op. Je laat ook iets van jezelf zien. Vanuit de relatie leer je wie je voor studenten kunt zijn en wat passend onderwijs, hulp of steun is.

4. Je verdiept je in de leefwereld van de ander.

Hoe leeft een student? Wat speelt er thuis? Met wie gaat hij of zij om? Hoe was dat leven tot nu toe? Wat is daarin belangrijk? Door je af te vragen hoe de leefwereld van een student eruitziet, kun je vaak beter begrijpen waarom een student zich in de opleiding gedraagt zoals hij of zij doet. Zo kun je beter aansluiten binnen het onderwijs.

Pas vanuit die opgebouwde relatie merkten ze of en hoe er iets (door hen) gedaan kon worden. En ook als er geen oplossing bleek te zijn, bleven zij de relatie onderhouden. Alleen al het feit dat er aandacht was, deed de buurtbewoners goed.

Dat werd de presentiebenadering: met aandacht en trouw betrokken zijn op (kwetsbare) mensen. En zo bijdragen aan een goed leven waarin zij gezien en gehoord zijn en meetellen. Relationeel werken heeft dus zijn oorsprong in het buurt- en wijkwerk. Maar het is intussen ook op allerlei plekken te vinden in zorg en welzijn, binnen de reclassering en justitie, in de woningbouw én het onderwijs.

Zo werk je relationeel

Vertaald naar het onderwijs gaat het om vragen als: Hoe kun je goed aansluiten bij studenten? Wat staat er voor studenten op het spel?

Professionals in het onderwijs willen echt iets betekenen voor studenten. Anders waren ze het vak niet in gegaan. Goed onderwijs betekent vooral goed zoeken. Waar gaat het voor deze student of bij deze groep over? Waar draait dit leven om en wat kan hier dus aansluiten? Hoe kijken we naar hen als ze bijvoorbeeld ingewikkeld gedrag laten zien? En ook: waar zijn we uiteindelijk op uit in het werken met onze studenten? Het behalen van een diploma of bijvoorbeeld het vinden van een goede plek in de samenleving? Met de acht kenmerken van relationeel werken kom je een heel eind.

5. Kijk verder.

Je bent niet alleen aanspreekbaar op één type vraag of probleem. Je gaat soms ook buiten de grenzen van je eigen vakgebied als dat nodig is. Dit betekent niet dat je alles moet doen en kunnen. Je zorgt dat er ruimte en aandacht is voor wat er speelt en dat iemand eventueel hulp krijgt. Je bent alert op wat iemand (nog) niet kan zeggen, op de vraag achter een vraag. Zoals een grote zorg thuis of een droom die maar niet gerealiseerd kan worden. Waar verlangt iemand naar? Wat staat er op het spel?

6. Kijk kritisch naar routine en regels.

Je doet geen dingen omdat je het 'altijd zo doet' of omdat het 'hier altijd zo gaat'. Als het een student bijvoorbeeld steeds niet lukt om iets in te leveren, dan moet je misschien iets anders doen dan op de deadline hameren. Wat zou er anders kunnen, waardoor de ander zich beter geholpen, gehoord of gezien voelt? Dat vraagt vaak ook een beetje moed. Moed om regels te bevragen of een moeilijk gesprek aan te gaan met een student, een collega of leidinggevende.

7. Je past je tempo aan.

Onderwijs kent natuurlijk een duidelijk curriculum in de tijd. Toch laat dat zich niet altijd forceren. Relationeel werken is ook: aansluiten bij het tempo van de ander. Soms weet je als docent dat er iets speelt bij een student. Maar is hij of zij er nog niet aan toe om het te delen. Ga dan niet duwen en trekken. We zijn vaak gericht op iets maken, oplossen of doen. Maar soms is goed onderwijs meer een kwestie van een beetje laten of waken.

8. Je bent trouw.

Je verlaat de ander niet. Juist kwetsbare studenten zijn het meest geholpen met professionals die bij hen blijven, die trouw zijn. Ook al zijn er zoveel problemen die niet opgelost kunnen worden. Kwetsbaarheid uit zich juist bij de ene student in stil en teruggetrokken gedrag en bij de ander in boos of moeilijk gedrag. Je bent er voor beiden. Juist ook voor de student met boos of moeilijk gedrag. Je blijft betrokken en keert ze de rug niet toe.

Het onderzoek

Jenny Zwijnenburg

Ik voerde voor het practoraat het actieonderzoek uit met het team Assistent business. Deze glossy is de vorm die we hebben gekozen om de resultaten te delen. In dit artikel leg ik uit hoe we daartoe gekomen zijn.

Ik was bezig met het uitvoeren van een onderzoek over hoe er relationeel wordt gewerkt in klassen. Ik keek in verschillende klassen mee, onder andere bij docenten Rachida en Anke bij Assistent business services.

Het viel me op dat het roerig was in de klas. Er was nieuwe lesstof ingevoerd en de studenten hadden daar duidelijk moeite mee. Ook was er een grote groep, omdat twee klassen waren samengevoegd. Zelfstandig werken lukte daardoor niet goed. Ik zag Rachida en Anke

druk bezig om alle studenten van de grote samengevoegde klas bij te staan. Best lastig, want zodra ze zich omdraiden om een andere student te helpen, leek de net geholpen student al weer de concentratie te verliezen.

Rachida nodigde me uit om nog een keer te komen kijken. Dit keer was een collega uitgevallen en stond Rachida alleen voor de samengevoegde klas. De sfeer was gespannen. Studenten hadden tijdens een uitje een fikse ruzie gehad. Ook zouden er die week voortgangsgesprekken plaatsvinden met studenten en hun ouders. Voor een aantal studenten zou dat geen heel positief gesprek worden.

Duizendpoot

Ik zag in mijn observaties een duizendpoot. Rachida gaf anderstalige studenten in een groepje extra uitleg. Tegelijkertijd probeerde ze de rest van de studenten aan het werk te houden met hun opdrachten. Een student kreeg een migraineaanval en Rachida dacht mee hoe hij veilig thuis kon komen. Ze bleef in deze omstandigheden aan alle studenten aandacht besteden. Aan het einde van de lessen vertelde Rachida dat ze hoofdpijn had. Dat kon ik me voorstellen.

Rachida deelde het verslag dat ik gemaakt had met haar collega's. Dat was de aanleiding voor het team om verder onderzoek te doen. We wilden inzicht krijgen in hoe dit team, met een groot hart voor hun studenten, door bleef gaan en leerde van de tegenslagen.

Inspirerend en eerlijk verhaal

Ik sprak met docenten, andere betrokken onderwijsmedewerkers en studenten. Wat mij al snel opviel, is dat bijna alle studenten haast leken te hebben. Haast om hun papiertje te halen en om verder te kunnen. Een haast die ik wel begreep, maar die niet altijd paste bij hun situatie en bij de inspanning die ze leverden. Bij velen lag de uitdaging bij het ruimte maken om

te leren. Ruimte die je niet altijd gemakkelijk kan maken. Bijvoorbeeld als je in je thuissituatie van alles meemaakt. Of als je al veel negatieve ervaringen hebt gehad in het onderwijs. Of als je amper onderwijs hebt gehad, omdat je al heel jong moest vluchten uit je geboorteland. Dan botst de haast om door te kunnen met de tijd die nodig is om te leren. Dat zorgt voor wrijving.

*Don't let what
you cannot do,
interfere with
what you can do*

J. Wooden

Ik heb groot respect gekregen voor dit team. Zij hebben een prachtige ontwikkeling doorgemaakt, waardoor ze nog meer recht kunnen doen aan al die verschillende studenten met verschillende uitdagingen. Op een gegeven moment kreeg ik de ingeving dat een 'onderzoeksverslag' niet de juiste vorm zou zijn om op te schrijven wat ik allemaal had gezien. Dit team verdiende het om te shinen. Wat geschreven zou worden over dit team, moest niet alleen dienen om inzichtelijk te maken hoe het onderwijs er bij deze opleiding uit ziet. Het zou ook een mooie opsteker moeten zijn voor dit team. Zo werd het idee van deze glossy geboren.

Zoals past bij actieonderzoek bepaalden de teamleden en ik samen welke artikelen er zijn opgenomen. Dat zijn er heel wat geworden. Het geeft een beeld van wat er allemaal meespeelt in de praktijk van het onderwijs. Naast medewerkers sprak ik ook met studenten. En ik zag natuurlijk veel van hen tijdens de lessen. In de glossy zijn een aantal studentverhalen opgenomen. Omdat deze verhalen juist ook laten zien waar het af en toe schuurt, heb ik gekozen voor fictieve portretten. Deze zijn wel uit het leven gegrepen.

Ik waardeer het enorm dat ik een kijkje in de keuken mocht nemen en dat iedereen zo open was. Ik wens dit team toe dat ze nog veel mooi onderwijs mogen verzorgen. Ik weet zeker dat zij het verschil voor studenten blijven maken.

Het verhaal van docent

Kenny Dekker

Kenny studeerde hotelmanagement en stopte tijdelijk met werken toen haar kinderen klein waren. Toen ze terugkeerde op de arbeidsmarkt had ze zeker niet bedacht om lerares te worden. Ze ging mee naar een meeloopdag om een vriendin te steunen. Daar werd ze zelf superenthousiast. Ze besloot een lerarenopleiding te gaan volgen.

Later hoorde ze van Rachida, nu haar collega, mooie verhalen over mbo-onderwijs en de opleiding Assistent business services. “Toen er vorig schooljaar een vacature kwam bij deze opleiding, besloot ik te solliciteren. Ik kon van start met de lessen business-challenge en rekenen. Ik vind de doelgroep van deze opleidingen echt geweldig.”

Door de omstandigheden (twee collega's vielen uit) besloot Kenny na haar aantreden snel om mentor te worden. “Dat was best een grote verantwoordelijkheid. Als je alleen docent bent, kan je een student met problemen naar de mentor verwijzen. Nu werd ik de persoon waarnaar verwezen werd.”

Heftig jaar

Het was een heftig jaar. Het leek een goed idee om twee klassen bij elkaar te voegen en om dan met twee collega's voor de groep te staan. In de praktijk bleek het te druk voor veel studenten om zich te kunnen concentreren. Ook was er veel uitstelgedrag. De studenten konden niet goed overweg met de vrijheid om zelf hun opdrachten over een kwartaal te plannen.

“Door de situatie voelde ik me als nieuwe collega niet altijd gezien. De werkdruk zorgde voor een beladen werksfeer en collega's hadden weinig tijd om vragen te beantwoorden. Ik heb zelfs even getwijfeld of ik zou blijven. We hebben een coachingstraject gevolgd, begeleid door Rien. Dat heeft een positieve uitwerking gehad. Onze onderlinge band is sterker geworden, omdat we nu beter communiceren. Dat maakt ons een meer geoliede machine. We handelen nu meer vanuit de praktische wijsheid die we hebben over wat voor onze studenten werkt.” Het relationeel werken speelt daarbij een grote rol.

“Dit jaar zijn we met elkaar begonnen met een positieve insteek. We hebben een verbeterslag gemaakt. Bijvoorbeeld door het inleveren van opdrachten nu veel regelmatigere te doen. Ik ben blij dat ik ben gebleven, want onze studenten zijn geweldig. De sfeer is nu een stuk beter. We gaan ervoor!”

Verhalen

In haar werk maakt Kenny bijna dagelijks mooie dingen mee. “Ik heb altijd wel verhalen om thuis te vertellen. Deze week kreeg ik bijvoorbeeld een heel mooi appje van een student die nu op stage is.”

“Het gaat goed hoor met mijn stage, maar ik mis school wel. Dat heb ik nog nooit gehad, maar hier op school voel ik me zo fijn!”

Daar krijg je toch kippenvel van. Zeker als je weet dat zo'n meisje al veel negatieve ervaringen met school achter de rug heeft.

Ik kan genieten van de kleine stappen die studenten maken in hun ontwikkeling. Neem Bryan, een stoere jongen. Hij leverde een opdracht in voor Engels die wel heel erg goed was. Hij gebruikte woorden die ik niet eens allemaal ken. Mijn vermoeden was dat hij had gefraudeerd.

Ik vroeg hem er naar, maar hij ontkende. Ik bleef aandringen, maar er kwam niets. Ik besloot het er even bij te laten zitten. Aan het einde van de les bleef hij bij de deur hangen. Hij zei: ‘Ik heb de opdracht zelf geschreven... Maar wel met Google Translate.’ Ik was blij dat hij zo eerlijk was. Ik heb hem gezegd dat dat natuurlijk niet de bedoeling is, maar ik heb hem niet gestraft.

Ik vond het een mooie stap dat hij eerlijk was. Dit lijkt misschien iets heel kleins, maar voor hem was dat een grote stap. Ik merk dat ook de verhalen van studenten met een vluchtelingenachtergrond mij raken. Die hebben vaak heel wat shit meegemaakt en konden niet zorgeloos kind zijn.

Ik vind het fijn dat wij hen een plek kunnen bieden, waar ze zich welkom voelen en waar ze stappen kunnen zetten voor hun toekomst.

Podcast

Lessen van Goud

Iedere eerste maandag van de maand, als de sirene gaat, komt er een

nieuwe pod- of vodcast online. Host Rosita Reumer sprak inmiddels met meer dan dertig gasten over de les die ze op school hadden willen leren. Van directeur tot ondernemer, van student tot docent en van facilitair medewerker tot acteur. Allen hebben ze waardevolle lessen waar je direct wijzer van wordt.

In de verschillende afleveringen komen de ene keer studenten en medewerkers van Summa aan het woord en de andere keer gasten van buiten. Bijvoorbeeld de 'gelukkige docent' Paulien Knol en ervaringsdeskundige Toon Walravens.

In elke aflevering van de podcast deelt de gast een 'tegelwijsheid'. Die van Rachida:

Je startpunt is
niet je eindpunt

- Rachida -

De aflevering met Rachida vind je [hier](#):

Het verhaal van docent

Rachida Kotati

Docente Rachida was samen met studente Gaby te gast in de podcast 'Lessen van goud'. Zij vertelde over haar eigen leerroute. Haar docent in groep 8 gaf het advies om naar het vmbo te gaan. Dat paste niet bij haar schoolprestaties, maar de docent nam zonder dat na te gaan aan dat haar ouders haar niet konden helpen.

Ze rondde deze opleiding af en ze ging door naar het mbo. Rachida volgde een juridische opleiding en ging aan het werk in diverse functies. Het leek haar geweldig om in het onderwijs te gaan werken. Dus besloot ze om de opleiding Docent Engels te volgen. Ze staat nu met veel plezier voor de klas. Ze voegt waarde toe, niet alleen in haar lessen, maar juist ook daarbuiten.

Een begin

Je start in je schoolcarrière ergens, maar dat is pas het begin. Dat zegt nog niet veel over waar je uit gaat komen. Die les wil ze anderen graag meegeven. Bij de opleiding Assistent business services ziet Rachida dat de meeste studenten de opleiding gebruiken als een springplank.

"Veel van onze studenten starten met deze opleiding omdat het een korte opleiding is. Ze hebben heel ander dromen." Ze zijn al bezig met hun volgende stap. "Dat kan een vervolgopleiding zijn. Een niveau 2 diploma is wat dat betreft een toegangkaart voor andere mbo-opleidingen. Maar het kan ook een ander pad zijn. Sommige studenten shinen niet zo in de schoolbanken, maar juist in de praktijk."

Veel talenten

Gaby is zo'n student met andere dromen. Zij denkt nu dat ze schoonheidsspecialiste zou willen worden. Rachida ziet in ieder geval de nodige talenten waar Gaby een beroep op kan doen. "Ze stelt hele slimme vragen, heeft oprechte interesse in anderen en kan goed contact maken. Ze is een verbinder."

Haar studenten barsten van de talenten: Jongens die video's monteren of fotograferen. Een meisje dat zo een eigen zaak kan beginnen. "Die is keisterk in mensen zich op hun gemak laten voelen. Dat leer je niet op school."

Rachida vindt het jammer dat het systeem nog zo werkt dat je met een basis vmbo-diploma nu altijd moet starten met niveau 2. Er moet volgens haar meer naar talenten en motivatie gekeken worden. "Gelukkig is wat ze bij deze opleiding leren nooit weggegooid. Op zijn minst worden ze een expert in hun eigen administratie."

Door collega's wordt Rachida omschreven als de 'moederkloek' van het team. Werken vanuit de relatie is voor haar de kern van het vak van docent.

Confronterend

Rachida is dol op haar werk, maar dat betekent zeker niet altijd dat het makkelijk is. Dat bleek wel toen vanuit het practoraat werd geobserveerd in de klas. "Het verslag dat Jenny schreef naar aanleiding van haar observaties, vond ik echt confronterend. Ik wist wel dat ik het druk had, maar ik ben gewend om gewoon maar door te gaan. Maar achteraf zie ik dat het teveel was."

Ze is trots op de positieve ontwikkeling die het team heeft doorgemaakt. "We zijn er echt met elkaar voor gegaan. We hebben hard gewerkt om wat niet goed ging te verbeteren. Het resultaat mag er zijn. We staan sterker als team en dat voelen de studenten. Als wij happy zijn, zijn zij het ook."

Aandachtige betrokkenheid

Lisette Bastiaansen

Dr. Lisette Bastiaansen doet onderzoek naar 'de pedagogiek' in relatie tot 'aandachtige betrokkenheid' en 'relationeel werken' in het onderwijs. Begin 2022 verscheen haar proefschrift 'Aandachtige betrokkenheid als pedagogische grondhouding'. Met als centrale vraag: Wat is de pedagogische betekenis van 'aandachtige betrokkenheid' in het onderwijs?

Aandachtige betrokkenheid als wonderpoets

“Als er iets bestaat als ‘krassen op je ziel’, dan heb je wat mij betreft ook iets als poetsdoekjes voor je ziel. Doekjes die dat wat diep binnen in jou soms verborgen aanwezig is, opwrijven en nieuwe glans geven. Zodat dat binnenste ook voor jezelf (weer) meer zichtbaar wordt. Zodat je weer (meer) contact maakt met dat deel van jezelf, waarvan je weet dat het in het dagelijks leven – en aan de buitenkant aanwezige oppervlakte – lang niet altijd mag of kan verschijnen.”

Dit citaat komt uit een van de portretten in mijn proefschrift. Ik was voor dat portret op bezoek bij twee onderwijsbestuurders van een christelijke onderwijsorganisatie. De ontmoeting die we hadden, raakte me. Het was open, liefdevol, ongewapend, vanuit heelheid-in-gebrokenheid en gebaseerd op de intentie om mij als mens werkelijk te willen zien. Ik voelde me uitgenodigd, was ontroerd en voelde dat mijn ziel zachtjes en liefdevol gepoetst werd. Hoe bijzonder is het als je je werkelijke binnenkant aan de wereld mag tonen?

Pedagogiek gaat volgens mij over poetsen. Over net zo lang liefdevol en lichtjes schurend wrijven, tot je voorbij de op ego-geposten gebouwde buitenkant van een kind kunt komen. Voorbij de soms dik- en drukdoenerij. Voorbij de van de wereld afgesloten cocon, waar sommige jongeren ongeschijnlijk in lijken te willen blijven vertoeven.

Uien pellen

Daniel Pennac schreef een boek over hoe je dit doet: dat op zielsniveau poetsen en wrijven. Het boek heet ‘Schoolpijn’. Hij verhaalt over zijn eigen slechte schoolervaringen, maar ook over hoe hij als leraar zelf poogt om de ‘ui’ (lees: de ‘moeilijke’ leerling met bescherm laagjes) die zijn klas binnenkomt te pellen. Hij beschrijft hoe belangrijk het is om vanuit wakkere aandacht, er ‘helemaal bij te zijn tijdens de les’. Hij betoogt dat je leerlingen nooit over één kam mag scheren, maar dat je altijd moet blijven nadenken over ‘alle gevallen in het bijzonder’. Hij maakt duidelijk dat vanuit liefde vasthouden, volhouden en nooit – maar dan ook werkelijk nooit – loslaten, uiteindelijk altijd ‘loont’.

Wat hij eigenlijk vooral doet, is beschrijven hoe aandachtige betrokkenheid als ‘poetsmiddel’ helpt om tot een werkelijke (ziels)ontmoeting te komen. De lagen verdriet, angst, ongerustheid, rancune, boosheid, onbevredigde behoeften en woeste onverschilligheid, die de zogenaamde ‘slechte leerlingen’ volgens hem om zich heen hebben, worden zo zachtjes afgepeld. Volgens Pennac zijn het kruimeltjes van aandacht en betrokkenheid die hierin wonderen kunnen verrichten. “Het is moeilijk uit te leggen”, zo stelt hij, “maar één enkele blik of een vriendelijk woord volstaat vaak al. Een woord van een vertrouwenwekkende volwassene waar je van op aan kunt, om de pijn te laten verdwijnen, de gemoederen te verlichten en de leerlingen in een zuivere tegenwoordige tijd te trekken”.

Aandachtige betrokkenheid als wonderpoets dus. Niet voor de gezelligheid. Niet omdat het betere resultaten oplevert. Niet omdat het helpt bij klassenmanagement, maar omdat je als leraar waarachtig en ten diepste bereid bent om kinderen en jongeren zachtjes schurend en wrijvend uit te nodigen om als mens in de wereld te verschijnen. Zonder bescherm laag, zonder geschiedenis en zonder bezoedeld te zijn door (voor)oordelen. Gewoon als mens, in wording. Iedere dag opnieuw. Net zoals jij en ik.

Strategie

In 2021 formuleerde het Summa college haar strategie voor 2025. Het Practoraat Relationeel Werken is hier onderdeel van. In 2024 besloot het Summa college om de strategie na 2025 voort te zetten tot 2030. Op deze pagina's vind je een beknopte weergave van de strategie. Op pagina 12 wordt nader ingegaan op het 'Geluksnetwerk' waarin het practoraat samenwerkt aan de pijler mindset.

BIJSTUREN EN KOERS HOUDEN OP NAAR...

SUMMA2030

We zijn trots op de mijlpalen die we bereikt hebben en bouwen samen verder aan de strategie.

Ontwikkelen doe je **een leven lang**.
Zodat je kansen op je pad met beide handen kunt aanpakken en uitdagingen met vertrouwen aangaat.

Bij Summa **begeleiden** we studenten en cursisten om hun talent te ontdekken en in te zetten, in het hart van een regio die barst van de kansen.

Een plek waar iedereen zichzelf kan zijn en waar we oog hebben voor elkaar. Waar je je **eigen pad mag kiezen** en waar je mag experimenteren, excelleren, mag twijfelen, of even stilstaan als dat nodig is.

We zijn een **wendbare organisatie** die blijft meebewegen in een continu veranderende wereld en de schouders zet onder **maatschappelijke vraagstukken**, samen met onze partners in de regio Eindhoven.

Met z'n allen werken we iedere dag keihard aan deze ambitie. De koers is bepaald. De exacte route? Die kies je zelf, samen met je team. En in samenwerking met andere collega's, zodat studenten en cursisten ook gebruik kunnen maken van het flexibele onderwijsaanbod van andere teams.

**Samen kun je meer.
Samen zijn we Summa.**

Strategische pijlers

Het vakmanschap van mbo'ers is cruciaal voor de arbeidsmarkt. Samen met bedrijven en maatschappelijke partners bouwen we aan ons onderwijs en spelen we in op nieuwe ontwikkelingen en vragen.

Zowel het onderwijs, de ondersteunende processen als de samenwerking met al onze partners staan ten dienste van de persoonlijke leerroute van de student en cursist. We bieden hen vertrouwen, leggen nadruk op hun talenten, begeleiden hen in het maken van keuzes en de regie die zij kunnen nemen op hun loopbaan binnen en buiten Summa.

Summa2030 krijgt vorm in 5 strategische pijlers. →

**Dromen
Delen
Doen**

Gewaagd doel
Waarheen zijn we op weg?

Onze studenten en medewerkers ervaren dat Summa actief bijdraagt aan hun geluksbeleving, dankzij mogelijkheden en ondersteuning binnen hun persoonlijke leerroute en/of ontwikkeltraject.

Kernkwaliteiten
Waarin blinken we uit?

Summa

Summa is een ontmoetingsplek waar je in een veilige omgeving kunt ontdekken wie je bent en waar je wordt uitgedaagd om je talenten te ontwikkelen en je als persoon te ontplooiën.

- Verbinding
- Bevlogenheid
- Lef
- Positiviteit

Kernwaarden
Waar staan we voor?

- Mensgericht
- Vooruitstrevend
- Daadkracht
- Sterk in samenwerking

Gepersonaliseerd leren | Summa Flex

Iedere student of cursist kan een persoonlijke leerroute volgen, passend bij de talenten, interesses, affiniteit en passie. Hiervoor richten we het onderwijs flexibel in zodat de student op eigen tempo onderwijs volgt. Op een eigen manier, zelfstandig of in samenwerking, met meer of minder begeleiding. Kortom: de student heeft keuze-mogelijkheden. Dit gaat altijd gepaard met goede begeleiding van een studietoestant.

Leven Lang Ontwikkelen | LLO

Een Leven Lang Ontwikkelen is het motto geworden voor iedereen. We leveren maatwerk, passend bij de leer- en ontwikkel-behoefte van alumni, werkenden, werkzoekenden en (participatie-)bedrijven. Zodat talent kan blijven groeien. Zodat bedrijven kunnen blijven groeien. En alle talenten kunnen meedoen.

Duurzaamheid

Het Summa College richt zich op het duurzaam opleiden van mensen, het aangaan van duurzame verbindingen en het bijdragen aan een duurzame omgeving. Een omgeving waarin studenten en medewerkers zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid voor een betere wereld. We motiveren iedereen om met inzet van eigen talenten een bijdrage te leveren aan een duurzame samenleving. Op 1 maart 2022 heeft Summa de duurzame ontwikkelings-doelstellingen ondertekend: de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties.

Mindset

De mindset gaat over de verandering die nodig is om onze strategische doelen waar te maken. Vanuit de kernwaarden van Summa leveren we een bijdrage aan het geluk van studenten, cursisten en medewerkers. Dit doen we door het samenspel tussen relationeel werken (ik hoor erbij), persoonlijk leiderschap (ik ben vrij) en talentenklimaat (ik kan het). Hierdoor creëren we die ontmoetingsplek en veilige leeromgeving waarin iedereen zich kan ontwikkelen.

Digitale Leer- en Werkomgeving | DLWO

We bouwen aan een DLWO als digitale open leergemeenschap waarin studenten en medewerkers samenwerken. Zodat we de persoonlijke leerroute optimaal ondersteunen.

Versie 14/3/2024

Over Geluk

Gewaagd doel in de strategie van Summa:

Onze studenten en medewerkers ervaren in 2030 dat Summa actief bijdraagt aan hun geluksbeleving, dankzij mogelijkheden en ondersteuning binnen hun persoonlijke leerroute en/of ontwikkeltraject.

Directeuren Patricia van der Linden en Kim Delfgaauw geven leiding aan het Geluksnetwerk, waar het Practoraat Relatieel Werken deel van uitmaakt. School is volgens hen veel meer dan de plek waar je komt om een diploma te halen. “Het is de plek waar je in een veilige omgeving, in verbinding met anderen groeit als mens. Vanuit die denkwijze stuurt Summa niet op diplomarendement, maar op geluk.”

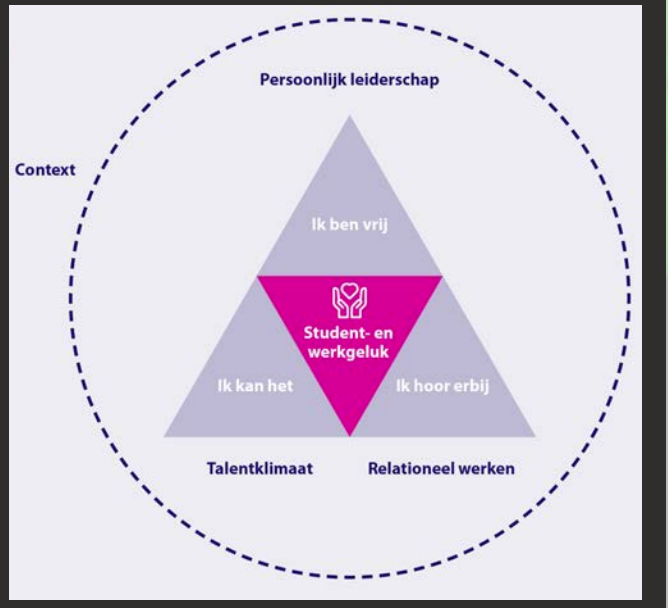
Nu kan je denken: Dat is een mooi streven, maar werkt dat dan? Als je vraagt waar een student gelukkig van wordt, zeggen ze dan niet vooral: dat de lessen later moeten beginnen en dat ze meer vakantie willen en minder toetsen?

Patricia: “In onze visie behelst sturen op geluk iets anders dan zonder meer doen wat de student in het moment zegt te willen. Wij gaan uit van het denken van Ruut Veenhoven over geluk”.

Prof. dr. Ruut Veenhoven (1942) is emeritus hoogleraar ‘Sociale condities voor menselijk geluk’ aan de Erasmus Universiteit. In zijn onderzoek zoekt hij antwoord op de vraag hoe groter geluk voor een groter aantal mensen bewerkstelligd kan worden.

Veenhoven maakt onderscheid tussen korte termijn geluk (in het moment) en een meer continue lange termijn staat van gelukkig bewustzijn over je leven als geheel. Hij stelt dat vooral het lange-termijn begrip interessant is.

Mensen gebruiken de term ‘geluk’ dus om verschillende lagen van hun leven te duiden. “Als we het bij Summa hebben over onze bijdrage aan geluk, dan gaat het ons met name over de lange termijn tevredenheid”, zegt Kim. Natuurlijk willen we dat studenten zich tijdens hun studie gelukkig voelen, maar we hebben een hoger doel. De manier waarop Summa aan geluk werkt, is gebaseerd op het CAR-Model van Luc Stevens. Dit model hebben we vertaald in drie onderdelen: ik kan het, ik voel me vrij en ik hoor erbij.

Deze onderdelen worden gestimuleerd in drie samenhangende trajecten: Relatieel Werken (het werkteerrein van het practoraat), Talentklimaat en Persoonlijk Leiderschap. Hiermee brengen we een beweging op gang. Dit noemen we ons ‘Geluksnetwerk’. In deze glossy zie je hoe dat bij Assistent business services uitwerkt.

Geluk betekent niet dat je op ieder moment gelukkig bent. Als er bijvoorbeeld iemand in je omgeving overlijdt, dan voel je je niet gelukkig. Maar als je jezelf verbonden voelt met je omgeving, je het gevoel hebt dat je de vaardigheden hebt om met het verdriet om te gaan en je in deze omstandigheden regie kunt voeren, dan kun je zo'n situatie wel beter het hoofd bieden.

Patricia: “Richten op lange termijn geluk is voor jongeren niet vanzelfsprekend. Met hun nog onvolwassen brein maken zij eerder keuzes die gunstig zijn voor de korte termijn. Dat zie je terug in de verhalen van deze glossy. Een dagelijkse uitdaging voor onderwijsmedewerkers, dus ook die bij Assistent business services. Zij begeleiden studenten die grote dromen hebben, maar die in het hier en nu ook moeite hebben om op tijd op te staan om naar school te gaan.”

Floor van Heugten

“Ik werk echt met de leukste doelgroep in het onderwijs.” Dat is het eerste wat docente Floor vertelt. “Onze studenten zijn direct en welwillend en het zijn stuk voor stuk talentvolle mensen. Soms hebben ze hun talent nog niet ontdekt en zitten ze zichzelf in de weg. Mooi als je ze dan een stukje op weg kan helpen.”

De ervaring van Floor is dat lang niet alle studenten voor zichzelf naar school komen. Het lange termijn perspectief is er niet altijd. “De band die je met studenten hebt, is superbelangrijk. Ze komen soms echt voor jou.” Mensen moeten niet onderschatten wat het onderwijs bij niveau 2 van een docent vraagt. Naast didactische vaardigheden moet je ook pedagogisch heel wat in huis hebben. Je bent geregeld bezig met een stukje opvoeden.”

Vorig jaar verloren een aantal studenten de moed door het te moeilijke studiemateriaal. Zij hebben hun diploma nog niet gehaald. Floor is hun mentor. “Wat ik zie is dat 25 studenten 25 maatwerktrajecten nodig hebben. Er zijn zulke verschillende redenen dat het nog niet is gelukt.” Floor merkte dat het niet lukte om studenten te motiveren als ze hen niet in de klas had. Ze laat haar studenten daarom nu om de week naar school komen.”

“Daar staat wel wat spanning op. We hadden er niet op gerekend dat deze studenten er nu nog zouden zijn. Dus dat vroeg om creatief schuiven met tijd. En bij sommige studenten moet je hier flink aan blijven trekken.”

De moeite en creativiteit die de begeleiding vraagt, is het volgens Floor zeker waard. “Als het ons lukt om ze aangehaakt te houden en hun opleiding af te maken, dan brengt dat hen dichterbij hun mooie dromen voor de toekomst.”

Tips

Floor doet haar werk met veel plezier. Maar wrijving hoort er soms ook bij. Tips van Floor voor als je even baalt:

1. **Eerlijk zijn.** Wij houden als team geen schijn op naar elkaar. Als er iets niet lekker loopt in de klas, dan vertellen we dat aan elkaar. Dat is heel fijn. Doordat je niets voor elkaar verbergt, kan je makkelijk steun zoeken en om advies vragen als je vastloopt.
2. **Spuien.** Gewoon even goed leeglopen en een traantje laten. Dan kan je er daarna weer tegen. Zorg ook dat je tijd maakt voor een collega die behoefte heeft aan zo'n moment.
3. **Snaaien!** We hebben op ons kantoor een tafel, waarop eigenlijk altijd wel wat lekkers staat. Een koekje of een snoepje. Het is niet zo gezond, maar het kan heerlijk zijn om je frustratie even weg te eten.

Geluksmomentje van Floor

Mijn teamleider Francien kwam in het lokaal om mij iets te vragen. Toen ze binnenkwam, zag ik dat de houding van mijn studenten veranderde. Ineens zaten ze allemaal recht op hun stoel actief te luisteren en mee te schrijven.

Ik vroeg ze na de les waarom ze dat deden. “Mevrouw”, zei een jongen “wij hebben jouw rug”. Jij krijgt geen problemen met je baas.” Gelukkig is mijn baas blij met mij en weet ze heel goed dat studenten niet altijd ademloos luisteren naar de les. Maar ik vond het ontroerend lief van ze. Op hun manier zijn ze er voor mij, omdat ik er ook ben voor hen.

Het verhaal van facilitair
medewerker

Noortje van de Looij

Je kent misschien de uitdrukking:

*It takes a village
to raise a child.*

We zien iets opvallends bij Summa. Als je kijkt wie belangrijk zijn voor studenten, dan zijn dat zeker niet alleen de docenten. Ook andere onderwijs-medewerkers zorgen voor die veilige plek, waar je kunt groeien en leren.

Een belangrijke rol binnen de school is die van facilitair medewerker. Noortje, die nu bijna twee jaar vast werkt op deze locatie, ziet dat ze de 'ogen en oren' is van de onderwijsteams.

“Wij zijn veel aanwezig in de kantine, de gangen en rondom het gebouw. Daar speelt zich het meeste af. Net voor de vakantie vlogen twee jongens elkaar letterlijk in de haren. Samen met de beveiliging haalde ik ze uit elkaar. Nadat ze waren gekalmeerd, heb ik ze gezegd dat ze het uit moesten praten. Anders suddert dat door tot na de vakantie. Ze hebben een gesprek gevoerd, samen met de teamleider en nu is het weer goed.”

Noortje werkt nu ruim tien jaar bij Summa in verschillende functies. Dit werk als facilitair medewerker past haar echt heel goed. “Je bent van alles en nog wat. Ik zorg voor het bestellen van printpapier, tot het oplossen van storingen. En we hebben natuurlijk veel contact met de studenten.”

Praatje

Noortje kent de studenten van haar locatie goed. Ze ziet het dan ook snel als er iets met een student aan de hand lijkt. “Dan ga ik even een praatje maken. En belangrijke signalen bespreek ik natuurlijk met de docenten. Laatst hadden we een meisje dat het echt heel moeilijk had thuis. Die is tijdelijk uitgevallen. Gelukkig zie ik haar nu wel weer.”

Soms moet Noortje ook wel een beetje de rol van politieagent spelen. Er wordt bijvoorbeeld de laatste tijd gevaped op de toiletten. En soms helpt ze studenten echt uit de brand. “Een meisje was pas haar telefoon kwijt met alles erin. Maar we vonden hem! Ze was zo blij. Ze nam een traktatie mee als bedankje.”

Noortje vindt Summa een fijne werkplek. “Als collega's bij Facilitair staan we voor elkaar klaar. Heeft iemand hulp of vervanging nodig? Dan regelen we dat.”

Happiness is the
only thing that
multiplies
when you share
it

Albert Schweizer

is niet toegestaan.
Art.1 De Nederlandse Grondwet

Student **Zuhair**

Eigenlijk houdt Zuhair (17) niet van stilzitten. Hij vertelt dat hij later zeker geen computerbaan wil. Het liefst wil hij fysiotherapeut worden. Een beroep waarbij je mensen kan helpen. Deze opleiding ziet hij als eerste stap om

zijn dromen te realiseren. “Een niveau 2 diploma geeft je toegang tot niveau 3 en 4. Ik ga zeker door.”

Hij had eigenlijk gedacht dat het een ‘makkie’ zou zijn om zijn diploma in een jaar te halen, maar dat valt tegen. “De opdrachten zijn best lastig.” Zuhair is nog niet zo lang in Nederland en de Nederlandse taal is niet gemakkelijk om je eigen te maken. Ook vindt hij het een uitdaging om overal voldoende tijd voor in te plannen.

Zijn week zit goed vol. “Je hebt klassikale lessen, lessen waarin je zelfstandig werkt en stage.”

Naast school helpt Zuhair vaak zijn vader, die pakketten bezorgt. Thuis aan opdrachten werken, lukt niet altijd. Met drie jongere broertjes – hij deelt met één van hen een kamer – is het een drukke boel. En om goed te kunnen studeren, heb je rust nodig.

Zuhair geeft ook eerlijk toe dat hij in de tijd die hij overhoudt soms liever gamet dan aan zijn huiswerk werkt. “Ik begin wel eens te laat met mijn schoolwerk. Daar ben ik eerlijk in.”

Deze week moet hij nog heel wat opdrachten inleveren, om examen te mogen doen. Maar vandaag is niet zijn dag. Hij was vergeten dat hij vandaag in de klas op de laptop opdrachten zou maken. Maar zijn laptop had hij dus thuis gelaten. Hij is hem gaan ophalen, maar is de oplader vergeten. En helaas is de laptop helemaal leeg...

Hij maakt zich niet zo’n zorgen. Het gaat hem wel lukken om deze week die opdrachten af te krijgen. En als hij nu de deadline niet haalt, dan toch wel de volgende keer. “Ik kom er wel”, verzekert hij ons. “Wacht maar af.”

Het verhaal van docent

Anke Tissen

Ze werkte jaren in de commerciële sector. Een interessant werkveld, maar ze miste zingeving. Anke vond haar plek als docent bij Assistent business services.

“Het was in 2020. Dat was niet makkelijk om toen mijn start te maken in het onderwijs, in de coronatijd. Nu vier jaar later, met mijn zij-instroomer diploma op zak, heb ik gemerkt dat werken in het onderwijs altijd uitdagend en in beweging is. Een rustig jaar heb ik nog niet gehad.”

“Vorig jaar gingen we over op nieuwe lesstof, maar die bleek veel te moeilijk voor de studenten. Dat zorgde voor teleurstellende resultaten en een negatieve sfeer. We hebben zelfs een vechtpartij gehad tussen studenten. Dat was wel een dieptepunt. Gelukkig hebben we in het team steun aan elkaar. We zijn heel veerkrachtig.”

Beschikbaar zijn

Inmiddels is de lesstof aangepast. Dat bevalt goed. Kenmerk van het team is dat ze altijd klaarstaan voor de studenten. “Als een student naar je toe komt, dan maak je tijd. Bij deze studenten moet je heel goed aansluiten. Anders raak je ze kwijt.”

Dit continu beschikbaar zijn, zorgt ervoor dat je studenten erbij houdt. Maar het heeft ook nadelen, volgens Anke. “Omdat we altijd reageren, gaan studenten daar ook van uit. Ze hebben er dan weinig begrip voor als het een keer wat langer duurt. Je hebt ook weinig tijd voor andere zaken, zoals administratie en intervisie. Als we iets minder ad hoc werken en iets meer structuur aanbrengen, dan houden we tijd en energie over.”

“We hebben net een inspectiebezoek achter de rug. Dat verliep heel positief. De inspectie zag hoe bevolgen wij zijn en ze waren positief over de keuzemogelijkheden die wij studenten bieden. Natuurlijk valt er altijd nog iets te verbeteren, maar de basis zit goed.”

*It doesn't matter
what others are
doing. It matters
what you
are doing*

Na het interview met Anke, komt haar collega Floor binnenlopen in de teamkamer. Ze spreken over de diploma-uitreiking die al snel plaats zal vinden. “Zo jammer”, zegt Anke. “Heel wat studenten melden zich af.”

Ze zeggen dat ze het diploma wel een keer op komen halen. “Echt heel jammer”, reageert Floor. “Een student zei tegen mij dat ze niet trots is op dit diploma. Omdat het ‘maar niveau 2’ is.”

Ze vertellen over het stigma op wat wordt gezien als ‘lage’ opleidingen. Dat die minder waardevol zouden zijn. Dat geldt niet alleen voor wat de buitenwereld vindt over deze opleidingen. De studenten betrekken dat op zichzelf. Dan wordt het een zelfstigma.

“Wij zijn echt hartstikke trots op onze studenten. Ze maken een groei door als mens. Het is mooi om te zien hoe ze hun eigen pad vinden. Wanneer je als docent kunt bijdragen aan dat pad, is je werk geslaagd. Het niveau maakt niet uit. Het gaat erom dat je kunt doen waar je gelukkig van wordt. Ieder heeft zijn eigen pad. We maken er dus een mooi feest van. Hopelijk kunnen we nog wat afzeggers verleiden om toch te komen.”

Francien Baltussen

Francien ondersteunt als teamleider het werk van het team Assistent business services. Dit team is georganiseerd volgens de principes van de Team-gecentreerde Arbeidsorganisatie (TAO). Daarbij wordt gewerkt in kleine onderwijsteams (ook wel: kernteams), die een collectieve verantwoordelijkheid hebben voor de (brede) ontwikkeling van een groep studenten. Zij krijgen de ruimte en de bevoegdheden die passen bij deze verantwoordelijkheid.

Goed passend

Francien vertelt dat deze manier van organiseren goed past binnen het streven van Summa om persoonlijk (gepersonaliseerd) onderwijs te bieden. “Een klein team is slagvaardig en kan goed relationeel werken. Zij leren hun studenten heel goed kennen. Dat is juist bij deze niveau 2 opleiding heel waardevol. De studenten hebben zeer gevarieerde achtergronden. Er bestaat geen ‘typische niveau 2 student’.”

Misverstand

Soms wordt gedacht dat lesgeven bij een niveau 2 opleiding makkelijker is, omdat de vakinhoud niet zo moeilijk is. Maar dat is een misverstand. Ieder type onderwijs heeft zijn eigen uitdagingen. De grootste uitdaging bij niveau 2 is aansluiten bij de student en vervolgens het overbrengen van de vakinhoud.

Francien probeert het team zo te ondersteunen zoals zij hun studenten ondersteunen. “Ik vind het belangrijk om passende, hoge verwachtingen te hebben. Ik denk dat je als docent je studenten het gevoel moet geven dat ze het wél kunnen. Dat het wel kan lukken en dat we ze daarbij kunnen helpen. Wat is er nodig om de volgende stap te zetten? De inzet van didactisch coachen gaat daarbij helpen.”

Dat wil zij ook het team meegeven. “Ik probeer teamleden op een persoonlijke manier te ondersteunen. Dat betekent dat ik verschil maak tussen mensen. Als

vijf collega's een vraag aan mij stellen, kan het zijn dat ze vijf verschillende antwoorden krijgen. Ieder heeft iets anders nodig. Zo doen we dat ook bij de studenten.”

Samenwerken

Francien ziet de afgelopen periode als een mooie, maar ook ingewikkelde zoektocht. Het team heeft een groei doorgemaakt. Waar er eerst meer sprake was van ‘werkverdeling’ vraagt deze manier van werken om meer samenwerken.

Ze vindt het fijn als docenten zoveel mogelijk de regie te pakken over hun werk. “Zij zijn de experts. Zij weten wat er in de klassen gebeurt. Docenten beschikken over waardevolle ervaringskennis.”

We moeten ervoor waken dat we het ene na het andere concept vanuit het brein van een expert over ons onderwijs uitrollen. “Docenten zijn professionals die zelf ook kunnen inschatten of en op welke manier een nieuwe methode waarde heeft. We moeten niet alles uitbesteden aan experts, ook al zijn ze nog zo deskundig. Tegelijkertijd vraagt dit om het nemen van verantwoordelijk van het docententeam. Daar zit soms wel een spanningsveld.”

En ook hier komt het relationele terug. Je handelt immers op basis van wat je weet over jouw studenten.

De afgelopen twee jaar heeft Francien wel eens wakker gelegen door haar zorg over het team. Zij ervaart een precare balans tussen teamleden ‘ruimte geven’ om hun weg te vinden en om hen, waar nodig, te beschermen. “Dit team gaat heel ver voor studenten. Dat is hun kracht, maar dat kan ook doorschieten. Het kan maken dat de werkdruk zo hoog wordt, dat het ongezond wordt. Die balans vinden is voor dit team een zoektocht.”

Energie

In een klein team moet je bijvoorbeeld heel zorgvuldig kiezen wat je doet bij uitval van een collega. “Je wilt de studenten zoveel mogelijk blijven bieden, maar je moet ook zorgen dat je gezond je werk kan blijven doen. We willen zo graag dat het voor iedere student ‘lukt’. Maar soms komt heel veel energie uit het team en niet uit een student. Dat houdt je niet vol en de vraag is of je een student daarmee op de langere termijn echt helpt. Die loopt waarschijnlijk in een volgende opleiding of baan tegen problemen op.”

Opsteker

Het positieve rapport van de inspectie, die onlangs de opleiding bezocht, is een opsteker voor het team en voor Francien. Er zijn mooie complimenten gegeven en aandachtspunten, waar het team goed mee verder kan. Francien heeft vertrouwen in de toekomst. Maar hoe die er precies uit ziet? “We verwachten het onverwachte.”

Talentenklimaat

Summa werkt aan werk- en studentgeluk met drie samenhangende trajecten: Relatieel werken, Talentenklimaat en Persoonlijk leiderschap. Het team van de opleiding Assistent business services is aan de slag gegaan met alle drie de trajecten. Robin Bosman en Janneke van der Poel vertellen in dit artikel over het Talentenklimaat.

“Als het gaat over talenten, zie je vaak dat mensen vooral aan ‘exclusieve talenten’ denken”, zegt Robin. Bijvoorbeeld een bijzonder talent voor voetbal. Er zijn Wij kiezen voor een inclusieve benadering. Iedereen heeft talent.

“Als je bewust wordt van de talenten die je van nature bezit, dan kun je je onderwijs- en werkcarrière van daaruit vormgeven. Daar word je gelukkig van.”

Robin vertelt enthousiast over zijn ervaringen met de opleiding. “Het is als het ware een ‘doorvoerhaven’. De studenten zijn op weg naar elders. Hoe mooi is het dan als zij er in die tijd achterkomen wat bij ze past.” Het kwalificatiedossier van deze opleiding geeft volgens Janneke en Robin speelruimte. Het is niet volledig dichtgetimmerd, waardoor docenten goed kunnen aansluiten.

Onderlinge verschillen

Het is uitdagend werk, want de studenten zijn heel verschillend. De een voelt uitdaging in zelfstandige opdrachten, waarin een echt bedrijf wordt nagebootst. Voor de ander is het juist een kriem. “Je moet oppassen dat je een student niet ten onrechte als lui bestempelt”, zegt Robin. “Het kan prima zijn dat het iemand is die druk nodig heeft om te kunnen presteren. Maar bij een ander kan het weer zijn dat druk verlamrend werkt.”

Docenten en studenten ervaren in de interactie in de opleiding wat wel en niet werkt.

Als je weet wat het voorkeursgedrag van een student is, kun je daar het onderwijs op aanpassen. Geen eenheidsworst, maar maatwerk. Het is een beetje vreemde vergelijking, maar als je naar een hond kijkt, dan kan je zien wanneer die blij is. Dan kwispelt hij. Bij studenten zie je het niet altijd aan de buitenkant. Je wilt graag weten wat hen aan het kwispelen maakt, wanneer ze in een ‘flow’ zijn.

Elders leren

Studenten leren trouwens niet alleen tijdens de lessen. Zeker bij niveau 2 studenten zie je dat zij ook buiten het lokaal van alles meemaken waarin talenten zichtbaar worden. Als je bijvoorbeeld thuis een zorgrol hebt, dan ervaar je of en op welke manier het bij je past. Robin: “Ik zie dat docenten van deze opleiding breed kijken naar wat hun studenten beweegt. Ze laten studenten zichzelf ontdekken. Ze kiezen daarbij voor een relationele aanpak. Ze houden een spiegel voor en kijken daar samen met de student in. Dit maakt dat ze hen een goed vervolgdadvies kunnen meegeven, wat aansluit bij de talenten.”

Veel studenten willen een onderneming starten. Dan helpt het als je een hoge ambitie en energie hebt. Iemand met veel volharding kan juist weer blij worden van doorstuderen.

Janneke ziet hoe het talentenklimaat past bij een veranderende arbeidsmarkt. “We zien dat het niet meer zo werkt dat een student wordt opgeleid voor één vak en dat zijn of haar hele loopbaan blijft doen. Wie weet waar deze studenten over vijf jaar staan.”

*The only way to do
great work is to
love what you do
Steve Jobs*

De foto van Abdu

Abdu Mahad studeerde twee jaar geleden af van de opleiding Assistent business services. Inmiddels is hij bezig met zijn vervolgstudie Allround assistant business services.

Aan het begin van de opleiding willen de docenten een goed beeld krijgen van wie hun studenten zijn. Ze vragen dan onder andere naar hobby's. Zo kwam Rachida er achter dat Abdu een groot talent heeft voor fotograferen. Ze vroeg hem of hij dit talent ook voor de opleiding wilde gaan inzetten. Sindsdien is Abdu de 'huisfotograaf' van de opleiding. Hij fotografeerde onder andere bij een diplomering en bij een uitje naar de Efteling.

Nu hij is afgestudeerd komt hij nog regelmatig terug naar zijn oude opleiding. Deze foto gemaakt door Abdu verdient daarom zeker een plek in deze glossy.

Studenten

Nadia en Bouchra

In de kantine spreken we Nadia en Bouchra. Zij studeren nu voor Office Management Support Specialist. Vorig jaar hebben ze de opleiding Assistent business services afgerond. Ze kijken terug op een mooi jaar. Ze vonden het moeilijk een opleiding te kiezen na de middelbare school. “Ik wist echt nog helemaal niet wat ik wilde doen”, zegt Nadia. “Deze opleiding leek me wel leuk en het was een jaar.”

Het bleek een goede keuze. Beide dames vinden het leuk om met de laptop te werken. Ze geven aan dat de opleiding vanaf het begin al een thuisgevoel gaf. Het gevoel dat je welkom bent. Dat vinden ze heel fijn. De begeleiding door mentoren Floor en Rachida hebben ze ook als heel prettig en persoonlijk ervaren.

“Als je goede inzet hebt, is de opleiding niet heel moeilijk”, vindt Bouchra. Het lukte beide studenten om in een jaar af te studeren.” Ze zagen wel dat het niet al hun medestudenten even makkelijk afgaat. “Het is wel goed dat de mentoren studenten echt op weg helpen. Als iemand er niet is, dan bellen ze. Ze geven echt om hun studenten. Na het behalen van hun diploma hebben beide

studenten zich ingeschreven bij de opleiding tot doktersassistent. Dat vonden ze geen goede match. “De sfeer op die locatie is echt heel anders. We voelden ons daar niet thuis. De opleiding was ook anders dan we vooraf dachten.”

Nu zijn ze terug op Sterrenlaan 8. Deze opleiding heeft volgens hen wel een saaie naam. “Maar de inhoud is echt heel leuk. Je kan echt overal terecht.” Wat ze uiteindelijk willen doen, weten ze nog niet. “Leren is open. Je moet zelf de antwoorden invullen”, aldus Nadia.

Ze hebben voor hun oude docenten alleen maar complimenten. “We hadden onze docenten van niveau 2 wel mee willen nemen. Gelukkig zien we ze nog regelmatig.”

Het verhaal van
Jolanda van de

Kantine

Als je het gebouw op Sterrenlaan 8 binnenkomt, zie je direct de pauzeruimte met de kantine. Die kantine wordt gerund door Jolanda (links op de foto). Het team Assistent business services wilde haar zeker ook een plekje geven in de glossy. Want zij betekent heel veel voor studenten. “Ik werk hier nu twee jaar. Met heel veel plezier”, vertelt Jolanda. “Het contact met de docenten is goed. Ik voel me niet zomaar de ‘kantinejuffrouw’. Ik voel me lid van een team.”

Jolanda geniet vooral van het contact met de studenten. “Dan zie ik er één een beetje bleekjes zitten. Die heeft dan bijna examens. Dan zijn ze zo zenuwachtig. ‘Komt goed’, zeg ik dan. Pak maar een glaasje water.” Na afloop komt zo’n student dan opgelucht terug om te vertellen dat het goed is gegaan.”

Vandaag is een bijzondere dag. Haar dochter is namelijk even op bezoek op het werk. Ze gaan dan ook samen op de foto!

Het verhaal van docent

Wilhelmine Callaars

Wilhelmine vertelt gepassioneerd over haar werk. De eerlijkheid en directheid van de studenten en de zaken waar ze mee worstelen. Hoe mooi is het om jonge mensen te begeleiden in hun ontwikkeling!

De docente vertelt over een studente die altijd stil was. Altijd meegaand. Dat klinkt als een ideale student, maar Wilhelmine gunde deze student nu juist dat ze eens voor zichzelf zou opkomen. En dat is deze ochtend gebeurd. Terwijl ze er over vertelt, worden haar ogen vochtig.

“Eindelijk deed ze het. Ze zei nee! Ik ben zo trots op haar. Geweldig!”

De studente heeft nee gezegd op een vraag om naar een extra les te komen. Die les had ze wel kunnen gebruiken, maar voor haar is het heel goed dat ze heeft gezegd dat het nu niet gaat. Dit voorbeeld zegt veel over hoe Wilhelmine in haar werk staat. Met oog voor de student als persoon en met heel haar hart. Ze wordt door collega's omschreven als steunpilaar in het team.

Groeien

Wilhelmine geniet van het proces dat haar studenten doorlopen. “Ze zijn op zoek naar zichzelf. Mooi om te zien hoe ze groeien.”

Ze maakt ook mindere momenten mee. “We hadden bedacht om iets leuks te organiseren voor studenten door met ze naar een escaperoom te gaan. Dat hadden we niet goed ingeschat. Het viel niet zo goed. Ze moesten lang wachten. Toen liep de sfeer uit de hand. Studenten kregen slaande ruzie. Er is schade aan de escaperoom toegebracht. In plaats van een leuke dag, hadden we een heel negatieve ervaring.”

Dat gaan we volgend jaar anders doen. “We blijven leren.” Gelukkig staan er tegenover dit soort momenten heel veel mooie momenten. Momenten waar je door goed ‘aan te sluiten’ veel voor studenten kan betekenen.

En haar oud-
student

Mpanzu Bamenga

Mpanzu Bamenga is Tweede Kamerlid voor D66. Hij was 16 jaar toen hij startte met zijn juridische opleiding op het mbo. Wilhelmine was één van zijn docenten. Het was een onzekere tijd. Mpanzu was ‘ongedocumenteerd’ en het was nog niet zeker of hij in Nederland kon blijven. Ondanks deze situatie heeft hij mooie herinneringen aan zijn tijd op het mbo. Hij voelde dat de docenten net

zo betrokken waren bij hem als bij de andere studenten. “Er was aandacht voor mij. Ik deed er toe. Wilhelmine en haar collega's hadden echt een enorme drive voor hun studenten.”

Wederkerigheid

Hij vertelt over een les die hij zich goed herinnert. “In die les vertelde Wilhelmine dat zij op huwelijksvoorwaarden was getrouwd. Daar had ik nog nooit van gehoord. Het is me bijgebleven, omdat we Wilhelmine van alles mochten vragen over haar persoonlijke situatie. Dat vond ik fijn, die wederkerigheid. Dat zowel de student als de docent zich laat zien.”

Mpanzu kreeg op het mbo ruimte om te leren en groeien. “Naast de reguliere vakken ontwikkelde ik mezelf in mijn grote passie: muziek. Er waren dramalessen en er werden debatten georganiseerd. Ik heb waardevolle lessen geleerd over hoe ik mezelf kan presenteren. Daar heb ik nu nog profijt van.”

Vanuit de opleiding werd een reis georganiseerd naar Brussel. De studenten zouden een bezoek brengen aan het Europees Parlement. Door het ontbreken van geldige documenten was het een uitdaging om Mpanzu mee te nemen. De gemakkelijke weg zou zijn geweest om hem thuis te laten. Maar Wilhelmine en haar collega's vonden het belangrijk dat ook hij de kans kreeg om door die reis zijn horizon te verbreden. Er werd een creatieve oplossing gevonden en de reis maakte diepe indruk.

Het leek er eerst op dat Mpanzu, toen hij 18 werd, van school moest. “Omdat ik geen verblijfsdocumenten had, zou ik geen stage kunnen lopen en geen diploma kunnen halen.” De docenten dachten positief en optimistisch mee om het mogelijk te maken voor Mpanzu om zijn dromen na te jagen. De regels werden met succes wat opgerekt. Hij vond een stage en behaalde zijn diploma. Voor hem een belangrijke basis. “Als ik terugkijk, vind ik het echt een voorrecht dat ik op zowel mbo, hbo als de universiteit heb gezeten. Daardoor heb ik nu een breder wereldbeeld en een divers netwerk. Dat had ik niet willen missen.”

Huidige en toekomstige mbo-studenten wil hij tot slot meegeven dat de maatschappij iedereen nodig heeft. Zowel praktisch als theoretisch opgeleid. “Het is belangrijk dat je je passie kan volgen. Als je dat doet dan creëer je waarde voor jezelf en de maatschappij. Gebruik school om je te bekwamen in waar jij warm voor loopt.”

“En vergeet niet: Je kan heel je leven blijven leren en groeien.”

Persoonlijk Leiderschap

Rien Jaspers

Ik voer samen met Ingrid Bergs het traject Persoonlijk Leiderschap uit in samenhang met Relatieel Werken en Talentklimaat om bij te dragen aan werk- en studentgeluk. We bieden verschillende activiteiten aan. Bijvoorbeeld trainingen en teamcoaching.

Nadat studenten van de opleiding Assistent business services vorig jaar in gevecht met elkaar waren geraakt, werd ik gevraagd om met het team mee te denken. Zo kom ik vaker binnen bij teams. Meestal kent een probleem in een klas een diepere laag. Het is zelden alleen een pedagogisch-didactisch probleem. Ik ga met teams op zoek naar de onderliggende patronen.

Met het team keken we naar grote veranderingen die ze hadden doorgemaakt: de inkorting van de opleiding naar een jaar, het samenvoegen van klassen, de lesstof. Het team had enthousiast ja gezegd op deze veranderingen. Op papier zag het er heel goed uit. Je ziet dat teamleden studenten heel graag kansen willen geven. Een éénjarige opleiding viel ook zeker in de smaak bij studenten, die deze opleiding vooral als springplank zien. Het is mogelijk om lesstof in een jaar te behandelen, maar voor veel studenten speelt er van alles in hun leven. Zij kunnen zich niet altijd volledig focussen op hun opleiding. Iedereen had graag een opleiding van een jaar gehad, maar in de praktijk bleek het lang niet voor alle studenten te werken.

Inzicht

Het team ziet zichzelf als strijders. “Wij gaan voor onze studenten.” Dat is een mooie eigenschap, maar kan tegelijkertijd een valkuil zijn. Er kan verwarring ontstaan over wiens verantwoordelijkheid het is om het ook echt voor elkaar te krijgen dat studenten in een jaar afstuderen. Het werd nu vooral een strijd van het docententeam die het graag voor studenten voor elkaar wilden krijgen. Ik zag een team met een groot hart, dat dit hart een beetje meer mag gaan beschermen.

Als er zoveel spanning is, beïnvloedt dat de onderlinge relaties. Het contact wordt soms ruwer, met minder aandacht voor elkaar. Daar zijn we in dit traject in gaan investeren. Hoe communiceer je met elkaar? Wat zijn de valkuilen en de kwaliteiten van het strijderschap?

Welke gevoelens liggen ten grondslag aan gedrag dat je aan de buitenkant laat zien? Als je boosheid toont, kan het bijvoorbeeld zijn dat je eigenlijk verdrietig bent. Het is goed om daar als team over te praten. Zeker als het team onder spanning staat. Dan ben je geneigd op je gevoel opzij te zetten, maar onderhuids is dat wel aanwezig. Het is goed om met elkaar dingen te bespreken, ook al moet je daarvoor soms langs angst, schuld en schaamte. Dat schept ruimte.

Drie principes

Principes van Persoonlijk Leiderschap zoals we dat binnen het Summa College willen vormgeven:

- *Emotionele volwassenheid (bewustzijn)*

Bewust worden van wat je raakt en triggert in het contact met anderen.

- *Psychologische veiligheid*

Hoe zorg je dat je jezelf vrij en prettig voelt in het contact met anderen en wat heb je daarvoor nodig?

- *Verantwoordelijkheid*

Als je weet wat jou raakt en als je weet hoe je psychologische veiligheid kan organiseren, hoe neem je daar dan verantwoordelijkheid voor?

Wij gaan ervan uit dat alles wat nodig is om weer in een ‘flow’ te komen al in een team zit. Het vraagt vooral om het ‘wakker kussen’ hiervan. Dat is een proces wat wrijving met zich mee kan brengen. Een teamprobleem los je vaak niet alleen op met een teamuitje. Het vraagt om het opzoeken van de eventuele spanning. Dit kan leiden tot een ontlasting en het hervinden van nieuwe energie, creativiteit en verbinding.

Het team staat nog steeds voor grote uitdagingen. Ook dit schooljaar hebben ze te maken met uitval van collega's. Ze staan nu wel sterker met elkaar. Ik ben blij dat ik daar een bijdrage aan heb mogen leveren. Want zij zijn degenen die dagelijks klaarstaan voor de studenten. En als je zelf goed in je vel zit en goed aanwezig kunt zijn, dan merken studenten dat.

Telefoons uit de klas?

Er is veel te doen rondom het telefoongebruik in de klassen. Op middelbare scholen is inmiddels een telefoonverbod ingesteld. In april deelde de MBO Raad het advies om ook op het mbo telefoons uit de klassen te weren, tenzij ze nodig zijn voor de les. Wat vinden en ervaren studenten?

We weten dat telefoongebruik negatief werkt op de concentratie. We waren vanuit het Practoraat Relatieel Werken benieuwd hoe studenten zelf denken over telefoongebruik tijdens de les. Die nieuwsgierigheid werd gewekt door het werk van Summa docente Tosca van Erp.

Zij deed op een relationele manier onderzoek naar de invloed van telefoongebruik op de concentratie van studenten. Samen met een groep studenten deed ze verschillende experimenten. Studenten merkten dat ze veel meer van de uitleg meekregen op het moment dat ze hun telefoon niet onder handbereik hadden. En ze merkten hoe ontzettend moeilijk het is om niet op de oppoppende meldingen te reageren. Dat leidde tot mooie gesprekken.

Inkijkje

Om snel een inkijkje te krijgen in hoe studenten denken over een telefoonverbod, deden we volgens onze methode 'Inclusief Studentonderzoek' een quickscan op de locatie Sterrenlaan 8. Dit is de locatie van de opleiding Assistent business services. We spraken 14 studenten, de meesten in groepjes. In de gesprekken met hen zagen we iets bijzonders gebeuren.

De meeste studenten starten het gesprek door te zeggen dat telefoongebruik je eigen verantwoordelijkheid is. Een standpunt dat veel docenten ook aanhangen. Tijdens de gesprekken komen de studenten echter met allerlei voorbeelden over hoe telefoongebruik hen belemmert.

Zo verzucht Rosa (16):

"Ik zou echt zoveel meer af krijgen als ik niet op mijn telefoon zou zitten."

De studenten zien kenmerken van verslaving.

"Ik vind dat ik hem minder moet gebruiken, maar dat is lastig. Als ik een appje krijg, wil ik reageren." (Brian)

De meerderheid blijkt eigenlijk niet onwelwillend te staan tegenover een telefoonverbod.

"Als er een telefoonverbod zou zijn, zou ik een betere connectie voelen met de docent. En er zou ook meer interactie zijn met studenten. Het zou leuker zijn en ik zou hogere cijfers halen." (Najib, 17)

Over de manier waarop een telefoonverbod moet worden ingevoerd, zijn de studenten verdeeld. Sommigen zijn voor een hard verbod en het gebruik van een telefoontas. Anderen vinden dat juist helemaal niets. Je telefoon weggelaten en onbereikbaar zijn, is onwennig en zelfs een beetje eng:

"Als ons mam belt, dan wil ik dat natuurlijk wel weten." (Maaïke)

Tip

De tip die studenten aan docenten willen meegeven, is om samen in gesprek te gaan. Met studenten praten en uitleggen waarom een telefoonverbod nodig is en samen bespreken wat werkbaar is.

Ook belangrijk volgens de studenten: interessante lessen. "Lessen waar je echt graag naar wil luisteren. Dan ben je ook niet zo bezig met wat je mist op je telefoon."

Studente Lisa (18) vertelt ons dat ze graag kleding wil ontwerpen. Als je haar ziet, dan weet je dat dit bij haar past. Ze ziet er supergestyled uit. Je zou haar eerder bij een fotoshoot verwachten, dan op dinsdagochtend in de klas. Ze heeft haar pad al uitgestippeld, zegt ze. Zodra ze haar diploma binnen heeft, wil ze door naar Summa Fashion.

Ze moet eerst nog wel even die examens halen. “Het is best lastig om je aandacht bij de opdrachten te houden.” Ze wijst naar haar laptop. “School is voor mij ook de plek waar ik kan bijpraten met vriendinnen.” Ze zit in de klas in een groepje met twee andere meiden. Ze hebben levendige gesprekken die niets met zakelijke dienstverlening te maken hebben.

“Het is soms een beetje te gezellig in de klas.”

“Dat ligt niet aan de docenten, maar aan onszelf”, zegt Lisa daar eerlijk over. Zeker toen er twee klassen werden samengevoegd in één lokaal, was het echt druk.

Lisa
Student

Nu de klassen gesplitst zijn, gaat het meestal beter. “De docenten staan hier altijd klaar om je te helpen. Ze zijn heel betrokken. Dus dan wil je ook je best doen.” Vandaag gaat het niet snel met de opdrachten, maar morgen gaat ze er echt hard aan werken. “Ik heb nog een paar weken, dus het komt goed. Ik laat me nergens door tegenhouden.”

Persoonlijke leerroute

Summa wil iedere student in staat stellen om een persoonlijke leerroute te volgen, met de eigen talenten en ontwikkelingsbehoefte als uitgangspunt. Het programma Summa Flex ondersteunt onderwijsteams bij wat zij nodig hebben om flexibel onderwijs en toekomstgerichte leerroutes te realiseren.

Flexibel onderwijs maakt het mogelijk dat een student een persoonlijke leerroute kan volgen. Bijvoorbeeld in het eigen tempo, binnen een zelfgekozen context, zelfstandig of in samenwerking en met meer of minder begeleiding. Kortom: de student heeft keuzemogelijkheden.

Bij de opleiding Assistent business services bleek vorig jaar dat een looptijd van één jaar voor lang niet alle studenten haalbaar is. Vooraf is zo'n korte opleiding voor de studenten in theorie heel aantrekkelijk.

Velen van hen zien de opleiding vooral als springplank. Ze willen zo snel mogelijk verder. In de praktijk blijkt echter dat voor lang niet alle studenten de periode van één jaar voldoende is om aan alle eisen van de opleiding te voldoen.

Waar gaat het mis?

Het gaat vaak mis bij basisvaardigheden zoals: aanwezig zijn, tijd investeren in het maken van opdrachten en hulp vragen als je iets niet begrijpt. Als het daar misloopt, kun je examens niet doen en loop je vertraging op. Sommige studenten moeten eerst onderuit gaan, voordat ze beseffen dat ze zich toch echt wat harder moeten inzetten.

Het team heeft daarom besloten om de looptijd van de opleiding te flexibiliseren. Standaard wordt nu anderhalf jaar uitgetrokken voor de opleiding. Je hebt dan vier lesdagen. De vijfde dag kan flexibel worden ingezet. Studenten bij wie het leren soepel verloopt, kunnen die dag gebruiken om te versnellen. Zo kunnen zodat zij de opleiding in een jaar kunnen afmaken. Aan de andere kant kunnen studenten die meer moeite hebben met de stof op deze dag extra uitleg krijgen, zodat ze niet vertragen. Een derde optie is om deze dag te benutten om je te richten op zaken naast je studie.

Een mooi voorbeeld van hoe onderwijsteams aan de slag zijn met het flexibiliseren van hun onderwijs.

Het verhaal van Zorgcoördinator

Hillie Blommers

Ik heb de leukste baan van de hele wereld

Voor zorgcoördinator Hillie is haar werk echt haar passie. Ze vervult de rol van Zorgcoördinator bij negen opleidingen. De meeste tijd spendeert ze bij Assistent business services.

Ik heb echt iets met deze studenten. Veel van hen komen uit Woensel. Daar ben ik zelf ook grotendeels opgegroeid. Ik deel een stuk van mijn achtergrond met hen. Ik viel uit op de havo door persoonlijke omstandigheden. Uiteindelijk begon ik weer onderaan op niveau 2. Niet omdat mijn cognitie was veranderd, maar omdat ik met zoveel te dealen had in mijn persoonlijk leven.

Op niveau 2 kon ik op adem komen, mocht ik weer leren en ervoer ik weer hoe ik van leren hield. Ik kreeg mijn passie voor school weer terug. Ik heb daarna mijn mbo 4 en daarna hbo afgerond. In mijn werk kom ik nu studenten tegen in vergelijkbare situaties.

De studenten waar ik me op richt, staan met 100-0 achter als ze binnen komen. Ze hebben veel problemen thuis of hebben bijvoorbeeld als vluchteling traumatische ervaringen gehad. Ze missen de vaardigheden om mee te komen in de maatschappij. Dat zit echt in de basis. Die is niet stabiel. Voor sommige studenten geldt dat ze op het randje van dakloosheid zitten. Anderen hebben te maken met psychische problemen.

Voor studenten die vastlopen op de opleiding hebben we een speciaal programma ontworpen: de ABS-pro. Daar richten we ons op empowerment. De basisvaardigheden: goed slapen, gezond eten en voor jezelf zorgen.

Wat ik echt heel lastig vind, is dat de studenten lang niet altijd naar school komen. Ze laten zich bijvoorbeeld langere tijd niet zien. Of ze zijn zo vaak ziek dat ze het programma niet kunnen volgen. Het lijntje is echt heel dun.

Laatst viel Rachida, mentor van de ABS-pro, tijdelijk uit. Je ziet dan meteen de aanwezigheidspercentages zakken. “Waarom zou ik naar school komen als de juf er niet is”, is het dan. Veel studenten komen echt voor de persoon, niet voor de les. Een meisje dat we na een periode van langdurige uitval net weer op school hadden gekregen – en die het echt top deed – werd weer onzichtbaar. Gelukkig heb ik haar laatst wel weer gezien.

Waar nodig spar ik met het team. We kijken welke studenten aanvullende hulp nodig hebben, bijvoorbeeld van schoolmaatschappelijk werk, GGZ of een zorgcoach. Samenwerken met andere instanties voelt soms wel als ‘van het kastje naar de muur’.

We zijn met veel dingen bezig die niet strikt onderwijs zijn. Maar als wij het niet oppakken, hebben deze studenten niemand. Ze verdienen het dat er mensen voor hen strijden. Doordat je meer bezig bent op persoonlijk vlak, zit er wel spanning op het curriculum. Studenten moeten nu eenmaal ook de vakken halen om een diploma te halen, waarmee ze verder kunnen. Mijn droom zou zijn dat de opleiding werkt als een soort campus, waar studenten in de ochtend komen en in de avond pas weer vertrekken. En waar ze op alle vlakken mogen groeien.

Ik vier de successen. Bijvoorbeeld een studente die uitviel vanwege een trauma. We regelden hulp van de GGZ. Na een intensief behandeltraject is ze weer terug. Als het lukt om zo'n meisje er bij te houden, dan ben ik echt helemaal in mijn element.

Pedagogisch didactisch coachen

Om hun onderwijs nog sterker te maken, hebben leden van het team Assistent business services zich verdiept in het pedagogisch didactisch coachen. Onderwijsadviseur Karen Bachus benadrukt dat de rol van docenten steeds meer die van coach wordt. “Je gaat van leiden naar begeleiden. De behoefte aan scholing hierop, komt echt vanuit de docenten. Teams zijn enthousiast en staan open om te leren.” Karen traint docenten met beeldcoaching.

Docententeams volgen eerst een intro-module en besluiten dan over een vervolg. Dit vervolg houdt in dat zij drie keer worden gefilmd in de klas. Aan de hand van deze beelden wordt een gesprek gehouden. De persoonlijke leervraag van een docent staat centraal. Pedagogiek en didactiek zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en krijgen dus beiden aandacht tijdens het traject. Karen zegt:

“Ik vind het echt een voorrecht dat ik zo mag meekijken. Echt fijn dat het vertrouwen er is.”

Het is best confronterend, maar ook ontzettend leerzaam om je te laten filmen en de beelden samen te bespreken. “Ik film mezelf ook regelmatig, om te ervaren wat de docenten ervaren. We kijken positief: Waar ligt iemands kracht? We benoemen de talenten en kwaliteiten.”

In de analyse van de beelden staan vier dimensies centraal:

- *Inhoud /taak*
- *De modus of leerstand van de student*
- *De leerstrategie van de student*
- *Persoonlijke kwaliteiten (Voerman & Faber, 2020)*

Observaties

Bij het team Assistent business services zag Karen zeer bevlogen docenten, die kritisch naar zichzelf durven te kijken om nog effectiever te worden.

Bij het maken en bekijken van de beelden valt op dat docenten veel persoonlijke aandacht hebben voor de studenten. “Als een student veel zorgen heeft, dan heeft dat invloed op de emotie waarmee die student in de les zit. Dat kan maken dat er minder ruimte is voor leren.”

Karen ziet dat docenten hiervoor aandacht hebben en tijd nemen om met studenten in gesprek te gaan. De teamleden gaven aan dat de beeldcoaching hen heeft geholpen om zich meer bewust te worden van de vier dimensies. Hierdoor kunnen zij hun onderwijs bewuster inrichten.

Het is een geslaagd traject. Wel geeft Karen aan dat pedagogisch didactisch coachen vraagt om onderhoud. Studiedagen blijven vier keer per jaar op de agenda staan. Het team start komend schooljaar met intervisie. Ze bekijken dan filmbeelden in kleine groepen. Ook volgt een docent van het bredere team BSNB de opleiding tot beeldcoach. “Vanaf augustus starten in samenwerking met Fontys Hogescholen de opleiding Pedagogisch Didactisch Beeldcoach, zodat we aan de vraag tegemoet kunnen komen.”

Johan werkt al ruim 15 jaar in het mbo onderwijs. Sinds december 2023 als directeur bij Summa. Het team Assistent business services valt onder zijn hoede. Hij heeft de verhalen in deze glossy met plezier gelezen.

Hij heeft in het verleden zelf voor de klas gestaan bij een niveau 2 opleiding. Dit maakt de verhalen in de glossy voor hem heel herkenbaar. “Ik vind het echt een heel mooie studentengroep. Ze zijn ontzettend eerlijk en als je investeert in de relatie gaan ze voor je door het vuur.”

Johan wijst op onderzoek dat heeft vastgesteld wat de meest invloedrijke factor is voor studiesucces. Dat is het geloof van een team dat zij het verschil kunnen maken voor studenten. De theorie hierachter is Collective Teacher Efficacy.

Wanneer docenten als een collectief werken en vanuit vertrouwen in het kunnen van studenten, dan werkt dat als een ‘self fulfilling prophecy’. Je overtuiging stuurt je gedrag. Als je dus werkt vanuit een positieve overtuiging, dan wordt de kans op succes groter. “Wil je dit als team kunnen uitdragen, dan moet je goed in je vel zitten met elkaar.”

Metafoor

Johan noemt een metafoor van Iliass el Hadioui van een theater met kleedkamer, coulissen en podium. “De kleedkamer is de informele ruimte van het team. Daar heb je pauze en kan je gerust even met elkaar klagen en spuien. In de coulissen vindt de professionele voorbereiding plaats. Met alles wat je in stelling brengt om uiteindelijk op het podium, in je klas voor de studenten, te laten stralen.”

Je ziet soms, als een team onder druk staat, dat de ‘kleedkamer-ruimte’ groter wordt dan de coulissen-ruimte. “De uitdaging is dan om je coulissen-ruimte weer te verbreden, want dáár vindt het professionele gesprek met elkaar plaats.”

Dit team heeft ontzettend geïnvesteerd in het samenwerken en het samen vullen van de professionele ruimte. “Het is een sterk team met een groot collectief geloof in elkaar. En daar hebben studenten baat bij.”

Johan vindt het mooi om de verhalen te lezen die zowel de wrijving als de glans laten zien. “Juist dat zijn de verhalen om met elkaar trots op te zijn.”

Meer weten?

Wil je meer weten over het Practoraat Relatieel Werken en over de onderwerpen die in deze glossy aan de orde zijn gekomen? Hieronder staan de belangrijkste links.

[Landingspagina Practoraat.](#)

Met o.a. Boekjes,
ingesproken verhalen,
onderzoeksmethoden

[Pedagogisch
didactisch
coachen](#)

[Opleiding Assistent
business services](#)

[Summa Flex](#)

Podcast Lessen
van goud [Spotify](#)

Relatieel werken:
[Stichting Presentie](#)

[Talentenklimaat](#)

[Persoonlijk
Leiderschap](#)

[Proefschrift](#) van Lisette
Bastiaansen

[Onderzoek
telefoongebruik](#)

[Werken bij
Summa](#)

Puzzel!

Kun jij alle verborgen woorden vinden in deze woordzoeker?

C	P	R	N	S	Q	Z	H	C	S	I	T	C	A	D	I	D
Q	K	X	W	I	Q	R	X	K	T	J	L	Q	R	D	I	W
F	U	N	K	I	E	T	V	O	G	Y	B	I	T	B	C	W
E	E	E	U	T	V	R	I	N	W	B	A	G	K	D	D	W
T	P	R	L	J	H	D	B	F	M	T	C	U	Q	R	Z	R
A	E	E	E	B	J	L	F	R	I	H	L	O	O	N	H	P
A	R	D	G	S	E	P	P	L	E	E	U	M	M	D	T	A
M	S	D	K	R	N	M	I	E	G	B	E	J	N	Q	S	H
I	O	O	R	V	A	C	O	T	D	N	U	E	A	V	A	C
L	O	M	E	V	A	C	N	E	D	A	I	P	Q	I	C	S
K	N	R	W	F	I	E	T	V	D	E	G	H	S	X	D	R
T	L	O	C	M	D	I	B	E	O	I	Q	O	Y	X	O	E
N	I	O	U	U	T	C	M	R	W	O	G	C	O	H	P	D
E	J	D	T	D	P	U	G	R	E	V	Z	E	C	G	N	I
L	K	S	E	I	G	E	T	A	R	T	S	Q	N	Y	D	E
A	C	M	L	E	E	N	O	I	T	A	L	E	R	C	A	L
T	M	W	W	S	T	E	O	P	R	E	D	N	O	W	B	L

- BEMOEDIGEN • DIDACTISCH • DOORMODDEREN
- DROMEN • FACILITAIR • GROEIEN
- LEIDERSCHAP • PEDAGOOG • PERSOONLIJK
- PODCAST • PUBERBREIN • RELATIONEEL
- STRATEGIE • STUDENTGELUK • TALENTKLIMAAT
- WERKGELUK • WONDERPOETS

Rebus

100

h = z
-d

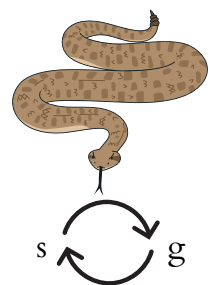
+

G^v

b = w
L = j

b = g

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —